

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 19.11.1971, sp. zn. 3 Cz 24/71, ECLI:CZ:NS:1971:3.CZ.24.1971.1

Číslo: 4/1973

Právní věta: U poměrného starobního důchodu může mít náhradní doba pobírání invalidního důchodu význam jen pro vznik nároku na tento poměrný důchod. Jde-li o stanovení výše plného starobního důchodu nad rámec základní výměry, nepřihlíží se k době pobírání invalidního důchodu jako k náhradní době podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. h/ zákona č. 101/1964 Sb. /1/

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 19.11.1971

Spisová značka: 3 Cz 24/71

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Důchod, Sociální zabezpečení

Předpisy: 255/1946 Sb. 101/1964 Sb. § 7

§ 11

§ 12

§ 13

§ 14

§ 16

§ 17

§ 53 102/1964 Sb. § 8

§ 9

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Úřad důchodového zabezpečení v Praze rozhodnutím z 22. 10. 1970 přiznal navrhovateli od 1. 6. 1970 poměrný starobní důchod podle ustanovení § 12 zákona č. 101/1964 Sb. a polovinu úrazového důchodu v celkové výši 398 Kčs měsíčně.

Navrhovatel se v opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí domáhal toho, aby mu byla náležitě zhodnocena doba, po kterou bojoval v řecké demokratické armádě, a aby mu byla započtena a zhodnocena pro výši důchodu také doba, po kterou pobíral od 31. 3. 1955 do 1. 2. 1960 plný invalidní důchod.

Krajský soud v Ostravě potvrdil uvedené rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení, poněvadž dospěl k závěru, že navrhovatele nelze považovat za účastníka národního boje za osvobození ve

smyslu ustanovení zákona č. 255/1946 Sb. a že tedy nelze v jeho případě použít ustanovení zákona č.

161/1968 Sb.; pro navrhovatele nemá také žádný význam zápočet doby od 31. 3. 1955 do 1. 2. 1960, kdy pobíral plný invalidní důchod, neboť jde o náhradní dobu, která se podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. h/ zákona č. 101/1964 Sb. započítává jen pro vznik nároku na důchod, nikoliv však pro zvýšení důchodu.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, podané ministrem spravedlnosti ČSR, tak, že tímto usnesením soudu prvního stupně, které nabylo právní moci, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. h/ zákona č. 101/1964 Sb., trvalo-li zaměstnání alespoň rok, započítává se do doby zaměstnání jako náhradní doba mimo jiné také doba pobírání invalidního důchodu nebo dávky, která se považuje od 1. 1. 1957 za invalidní důchod, avšak jen pro vznik nároku na důchod.

Z toho tedy (a contrario) vyplývá, že doba pobírání invalidního důchodu se nezapočítává do doby zaměstnání jako doba náhradní všude tam, kde tato doba má význam pro výši nároku na důchod. Předpisy o sociálním zabezpečení rozlišují i v jiných relacích některé právně relevantní doby (náhradní doby zaměstnání, dobu pracovní činnosti v JZD, dobu pojištění osoby samostatně hospodařící) z toho hlediska, zda se započítávají jen pro vznik nebo jen pro výši nároku na důchod, případně jak pro vznik, tak i pro výši nároku na důchod (srov. např. § 8 a § 9 vyhlášky č. 102/1964 Sb., ale také § 53 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb.). Ve všech případech, kde náhradní doba zaměstnání (nebo jiná právně relevantní doba) má význam pro splnění základních podmínek vzniku nároku na důchod, nepřichází výše nároku na důchod v úvahu, protože splnil-li pracovník základní podmínky nároku na důchod, náleží mu tento důchod vždy ve výši odpovídající zákonem stanovené základní výměře důchodu. Např. u plného starobního důchodu pracovníka III. pracovní kategorie činí základní výměra 50 % průměrného měsíčního výdělku (§ 13 odst. 1 písm. c/ zákona č. 101/1964 Sb.) a u poměrného starobního důchodu činí výměra za každý rok zaměstnání 2 % průměrného měsíčního výdělku. To tedy znamená, že splnil-li pracovník podmínky nároku na starobní důchod podle ustanovení § 11 zákona č. 101/1964 Sb., náleží mu tento důchod v uvedené výši, i když mu byla do doby zaměstnání 25 roků započítána doba pobírání invalidního důchodu jako náhradní doba. Tato doba by mu však nemohla být započítána, kdyby spolu s ostatními dobami celková doba zaměstnání přesahovala dobu 25 roků a šlo o posouzení, zda má být přičítáno procentní zvýšení podle ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.; tu by šlo již o otázku výše nároku na důchod, takže náhradní doba pobírání invalidního důchodu by nemohla být podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. h/ zákona č. 101/1964 Sb. z tohoto hlediska započítána. O výši důchodu jde také podle ustanovení § 16 citovaného zákona, které stanoví procentní zvýšení nároku na plný starobní důchod při dalším zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod, avšak tu zákon výslovně vyjímá všechny náhradní doby ze započtení do doby dalšího zaměstnání.

Naproti tomu splnil-li pracovník podmínky pro nárok na poměrný starobní důchod (§ 12 zákona č. 101/1964 Sb.), přichází v úvahu jen výměra tohoto důchodu podle ustanovení § 14 téhož zákona, v němž se stanoví, že poměrný starobní důchod náleží ve výši 2 % průměrného měsíčního výdělku za každý rok zaměstnání. To tedy znamená, že náhradní doba pobírání invalidního důchodu může u poměrného starobního důchodu mít význam jen pro vznik nároku, kdežto pro zvýšení nároku na poměrný starobní důchod nepřichází v úvahu; jde totiž o to, že pro zvýšení při dalším zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod podle ustanovení § 17 zákona č. 101/1964 Sb. nelze vůbec náhradní doby započítávat do doby dalšího zaměstnání.

Nesprávnost názoru soudu prvního stupně v této věci je výrazně patrna, když si jej uvedeme na

praktickém příkladu dvou pracovníků III. pracovní kategorie, kteří dnem dovršení věku 65 roků splnili všechny podmínky nároku na starobní důchod, přičemž jeden z nich vykazuje k tomuto dni 24 roků zaměstnání včetně 10 roků pobírání invalidního důchodu a druhý 25 roků zaměstnání, z toho 10 roků pobírání invalidního důchodu. Podle názoru soudu prvního stupně by náležel prvnímu pracovníku poměrný starobní důchod ve výši 28 % průměrného měsíčního výdělku, kdežto druhému pracovníku by náležel plný starobní důchod ve výměře 50 % průměrného měsíčního výdělku. Takovýto důsledek nemohl být zákonem č. 101/1964 Sb. zamýšlen. Při správném výkladu ustanovení § 7 odst. 1 písm. h/ citovaného zákona má i druhý pracovník nárok na poměrný starobní důchod ve výši 48 % průměrného měsíčního výdělku (24/25 z 50 % průměrného měsíčního výdělku).

V této souvislosti třeba ještě poukázat i na to, že k ustanovení § 14 zákona č. 101/1964 Sb. byla při jeho uveřejnění ve Sbírce zákonů ČSSR pod čarou připojena poznámka „tj. 1/125 z 50 % průměrného měsíčního výdělku“, vztahující se ke slovům „za každý rok zaměstnání 2 % průměrného měsíčního výdělku“ uvedeným v textu zákona. Tím mělo být vyjádřeno, že výše plného starobního důchodu je dána relací tohoto důchodu k základní výměře plného starobního důchodu. I když rozsah této základní výměry může být ovlivňován také náhradní dobou pobírání invalidního důchodu, nejde tu o otázku výše nároku, nýbrž o otázku vzniku nároku na důchod. K době pobírání invalidního důchodu jakožto náhradní době podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. h/ zákona č. 101/1964 Sb. se tedy nepřihlíží tehdy, jde-li o stanovení výše starobního důchodu nad rámec jeho základní výměry, což však u poměrného starobního důchodu nemůže nastat, když do doby zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod se náhradní doby nezapočítávají.

Jestliže tedy soud prvního stupně vycházel z jiného právního názoru, porušil zákon v ustanovení § 7 odst. 1 písm. h/ zákona č. 101/1964 Sb. ve spojení s ustanoveními § 14 téhož zákona.

1) Úplné znění zákona se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 5/1972 Sb.